ORGANA SINE CORPORIBUS

Bergen - Bokn - Farsund - Kristiansand - Hirtshals - Skagen - Frederikshavn - Hanstholm - Agger - Thyborøn - Søndervig - Haurvig - Blåvand

ORGANA SINE CORPORIBUS var ett tillfälligt, platsbaserat konstnärligt forskningsprojekt, som en del av min långsiktiga undersökning av skyddsrum, bunkrar och andra skyddsliknande strukturer – betraktade genom en kroppslig och sinnesbaserad erfarenhet.
Projektets kärna är att förflytta mig till dessa platser och erfara dem direkt. Jag ville utvidga min undersökning bortom Sverige, mot den nordiska regionen och den europeiska militärhistorien, med särskilt fokus på lämningarna av Atlantvallen längs Norges och Danmarks västkusten.

Projektet rörde sig mellan att spåra, registrera och skapa. Det var en undersökning som drevs av frågor snarare än svar – frågor om tidens lager, om historiens kvarlevor, om rummets kroppslighet och om vår egen position i relation till dessa strukturer. Bunkern framträder här som en komplex metafor: en plats för skydd, men också ett eko av en ständig beredskap inför hotet om upplösning.

Resan med bil tog 12 dagar, och det undersökande arbetet inleddes i Bergen, mer precist vid Tellevik Kystfort den 22 augusti. Ruinerna av den militära arkitekturen var uttömda, men platsen var mycket bullrig på grund av biltrafiken på den närliggande bron. Det var ett intressant ögonblick att uppleva och spela in ekon av vardagslivet i dessa döda strukturer. Dagens nästa mål låg söder om Bergen, Fjell Fortress. Efter en lång promenad genom övergivet land dök ett stort komplex av byggnader upp, med mindre element dolda i naturen. En del av platsen hade byggts om till museum, besökt av få entusiaster, medan andra delar inte var tillgängliga för allmänheten på grund av pågående militär användning. Starka vindar gjorde upplevelsen mycket obekväm och ljudinspelningar nästan omöjliga, vilket ytterligare förstärkte platsens karaktär.

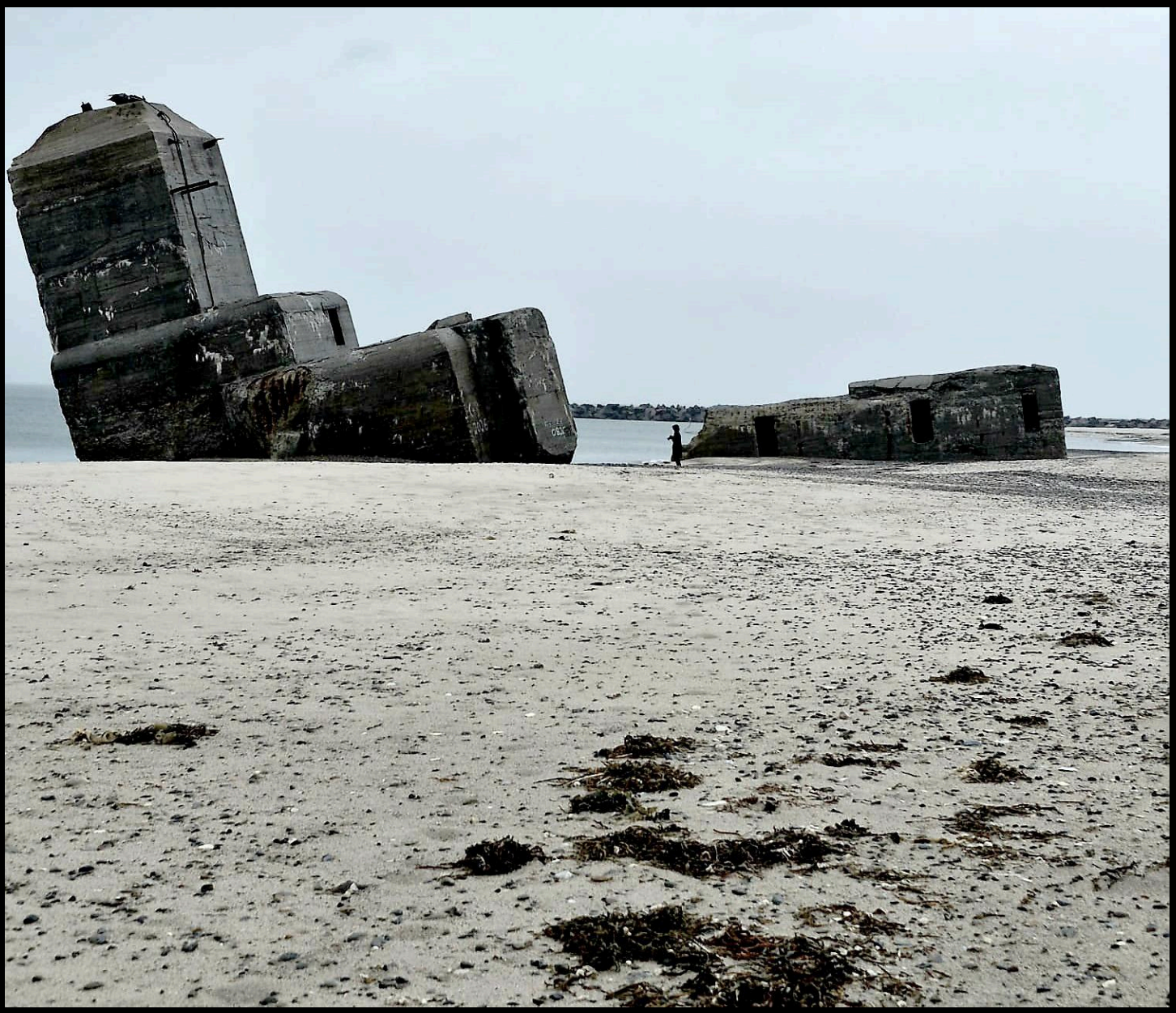
Den tredje platsen att besöka var Loten Kystbatteri på den norska sydvästra ön Bokn. En stor mängd ruiner spridda i naturen, underjordiska utrymmen och dolda rum bland betande får gav en nästan idyllisk promenadupplevelse. Ända tills den första daterade hakkorset dök upp i bilden, vilket förde mig tillbaka till dessa rymders grymma ursprung. Den fjärde platsen låg nära Farsund i kustområdet bland stora inhägnade fält för husdjur – Marka Skyte. Flera byggnader var helt öppna för allmänheten att utforska. Vissa var inredda med bänkar för picknick och en hade, till min förvåning, en gästbok där man kunde skriva in sig eller lämna ett meddelande. Genom att studera de spår som tidigare besökare lämnat framstod denna plats som välbesökt under de senaste åren. Upptäckten av anteckningsboken stod i skarp kontrast till den omedelbara känslan av fukt och mörker, vilken väckte en känsla av övergivenhet.

Den femte platsen var Vara Kanonmuseum i Kristiansand. Detta var det största komplex jag besökte under hela resan. Att stå bredvid dessa enorma betongmassor, gå genom stora tunnelsystem och observera hundratals hål i väggarna efter kulor var en överväldigande upplevelse som lämnade mig mållös. Denna aspekt av makt och fasa samtidigt var svår att dokumentera. Det som återstod var endast tystnad och naturens kraft som tog över.
Den sjätte och sjunde platsen var Hoved Batteriet och Østre Brakke i Kristiansand, med otaliga arkitektoniska formationer exponerade och dolda över ett stort område av skog, klippor och berg. Stora mängder

formationer var placerade högt uppe på berget, där utsiktsmöjligheten från dessa punkter var uppriktigt sagt oroande. Man kunde gå runt i timmar, hitta en gömställe eller bara en trevlig plats för en picknick. Precis som på tidigare platser var kontrasten mellan platsens fridfullhet och dess mörka historia enorm.

Den åttonde platsen var den första i Danmark – Hirtshals Bunkers – och erbjöd en helt annan upplevelse. Lågt byggda i marken, dolda i sanddynor och täckta av gräs, var vissa av dem svåra att hitta. Vegetationen växte över de flesta byggnaderna, vilket gjorde dem omöjliga att gå in i. Det var intressant att tänka på dem som slutna kammare för evigt. Den nionde platsen – Skagen Bunkers – var en nästan motsatt upplevelse. Stora arkitektoniska formationer, omgivna av hundratals turister som promenerade på stränderna på väg mot Danmarks nordligaste punkt. Bunkrarnas väggar på stränderna bar svärord sprayade överallt, i kontrast till de i vattnet som användes av havsfåglar som viloplattformar. Den tionde platsen var Bangsbo Fort – Bunkermuseum i Frederikshavn, välbevarat och tillgängligt för allmänheten. Ett stort komplex av små byggnader hade restaurerats på ett rättvist sätt, för att efterlikna den tid då byggnaderna var i bruk. Denna plats var också välbesökt av turister och tidsaspekten var inte lika framträdande. Den elfte platsen – Hanstholm Batteri 1 – stod åter i stor kontrast till den föregående. Ett övergivet fält av byggnader, vissa begravda i marken, andra stående på kullarna. Ett tomt utrymme lämnat efter sig där tiden hade krävt sitt pris. Kollapsande massiva betongblock där rost och förfall av olika material var framträdande, allt mitt i ett fält som sällan ser mänsklig närvaro.

Den tolfte platsen – de tomma stränderna vid Agger – skapade den starkaste upplevelsen under hela resan. En halvtimmes promenad på den blåsiga och våta stranden genom ett öde landskap mot de stora formationerna som reste sig ur sanden, större och större ju kortare avståndet blev. Jag bevittnade de ensamma strukturerna, besegrade av tid och naturliga element, som väcker den del av vår identitet som förblir tyst och ensam. Det fanns ingenting omkring, inte en levande själ, endast vrak från havet, säljskelett och dessa monstruösa döende betongkroppar. Förfallna strukturer, drunknande i sanden, som skapar ett eko av vår egen främmandhet i världen.

Den trettonde platsen, söder om Agger, var Thyborøn. I motsats till den föregående platsen var stränderna vid Thyborøn fyllda med rester av bunkrar och olika betongmassor. Placerade på ganska kort avstånd från varandra, alla med interiärer fyllda av sand och halvvägs under marken. Enstaka nyfikna besökare och lokalbefolkning vandrade runt då och då. Den fjortonde platsen, Søndervig, hade ett mycket likartat utseende, men med en extra dimension av mänsklig befolkning, då detta var en av regionens mest populära stränder. Vissa bunkrar var synligt använda av människor, vissa hade gjorts om till klätterväggar. Vissa hade svärord sprayade över sig, som om spraytaggarna vore en indikation på hur besökta vissa platser är.

Den femtonde platsen var en stor övergiven bunker i Haurvig, en ensam monumental döende struktur mitt i vad jag ansåg vara resans mest fridfulla och vackra strand. Det fanns en lokal person som sprang på annars kilometerlånga tomma stränder, skyddade av höga dyner där det enda ljud jag kunde höra var vågorna som sköljde in mot strandkanten. Den sextonde och sista platsen var ett bunkerkomplex på Blåvands strand. Återigen en starkt kontrasterande upplevelse, fylld av turister från hela världen som kommit för att se Danmarks västligaste punkt. Ljudinspelning var nästan omöjlig, fotodokumentation endast med människor på bilderna. Det var också en verklighet, bunkrarna som en lokal attraktion…

Jag dokumenterade en arkitektur av död och liv, aspekter av både ett rums besittning och det faktum att denna besittning aldrig var säker. Jag fångade deras massiva närvaro, som markerar stränderna utan någon uppenbar användning. Jag bevittnade dessa ensamma strukturer, besegrade av tid och naturliga element, som väcker den del av vår identitet som förblir tyst och ensam. Förfallna strukturer, drunknande i sanden, som skapar ett eko av vår egen främmandhet i världen, den sida av mänskligt liv som består av rå och meningslös närvaro, ändå besökt av hundratals entusiaster dagligen.

Dessa platsers omedelbara närvaro var avgörande. Att studera dessa utrymmen innebar att lyssna på det som inte längre sägs, att registrera spår av vibrationer, ekon och dröjande energier. Genom fotografi, teckning och – framför allt – ljudinspelningar försökte jag fånga dessa subtila förnimmelser. Dessa platser bar på en dualitet: de vittnar om skydd och hopp, men också om rädsla, hot och död. De var samtidigt djupt närvarande och undandrog sig vår vardagliga blick.

Under denna resa besökte jag 16 platser, gjorde över 700 bilder, 20 videor och över 30 ljudinspelningar som jag planerar att använda i min framtida konstnärliga process. Hur exakt dessa material kommer att användas återstår att definiera. Som konstnär behöver jag utrymme och tid för reflektion och för att finna rätt metodik. Vad är ett lämpligt sätt att arbeta med dessa material, att undvika nostalgi och romantik, att inte främja rädsla men ändå väcka medvetenhet, att hålla distans men ändå skapa avslutning?

Eliska Kovacikova